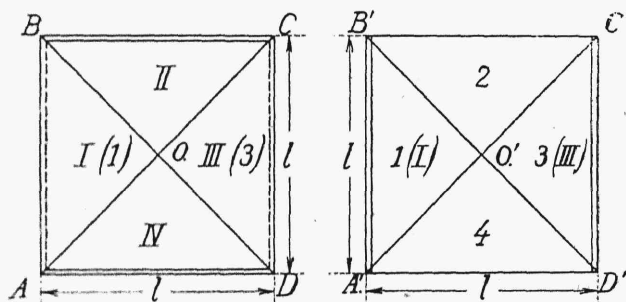

Dochodzimy tą drogą do krzywej ciśnień $O'm'k$, która na przestrzeni $O'm'$ pokrywa się z krzywą ograniczającą od góry środkową trzecią część grubości elementarnego łuku (wycinka nOn), na pozostałej zaś przestrzeni przebiega wewnątrz środkowej trzeciej.

Dalsze obliczenie kopuły odbywa się w ten sam sposób, jak obliczenie łuku cylindrycznego (por. rozdz. XIII, 2).

9. Sklepienia klasztorne i krzyżowe.

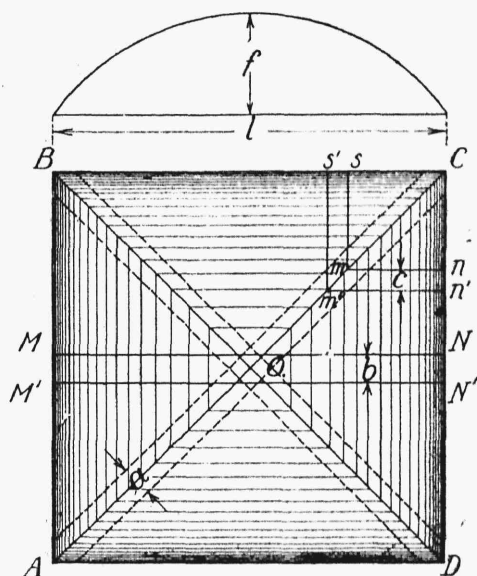
Wyobrażamy sobie dwa jednakowe sklepienia cylindryczne $ABCD$ i $A'B'C'D'$ (ściany podporowe oznaczone są liniami podwójnymi) o długości równej rozpiętości (rys. 481) i przeprowadzamy płaszczyzny pionowe, przecinające podług przekątni $AC, BD, A'C'$ i $B'D'$ rzuty poziome tych sklepień. Jeżeli zamienimy części AOB i DOC sklepienia $ABCD$ na części $A'O'B'$ i $D'O'C'$ sklepienia $A'B'C'D'$ i naodwrot, wówczas, zamiast sklepienia cylindrycznego $ABCD$, otrzymamy nad tym samym kwadratem sklepienie zwane klasztorne (rys. 482), a, zamiast sklepienia $A'B'C'D'$, otrzymamy sklepienie zwane

Rys. 481.

krzyżowem (rys. 483). W płaszczyznach AC i BD oraz $A'C'$ i $B'D'$, na przecięciu się sklepień cylindrycznych, tworzących nowe sklepienia, znajdują się łuki, zwane żebrami, które zwykle wystają z podniebienia. Wobec symetrii omawianych sklepień i w razie ich symetrycznego obciążenia, płaszczyzny symetrii żeber nie ulegają zwichrzeniu podczas odkształcenia się sklepienia. Ta okoliczność może być wykorzystana do obliczenia zarówno sklepień klasztornych, jak i krzyżowych. Pozatem obliczenie tych sklepień opiera się na obliczeniu sklepień cylindrycznych o stałej grubości.

Pod względem statycznym sklepienie klasztorne (rys. 482) przedstawiamy sobie, jako składające się z żebra AC i BD oraz z opierających się na te żebra niesymetrycznych nieskończenie wąskich bocznych łuków $mnn'm'$ o różnej rozpiętości. Grubość sklepienia klasztornego wyznaczamy na podstawie obliczenia łuku MOM' , który ma największą rozpiętość ze wszystkich łuków, znajdujących się w tych samych warunkach. W obliczeniu łuk MOM' rozpatrujemy, jako połowę łuku $MNN'M'$ o szerokości $b = \frac{1}{2}l$.

Rys. 482.

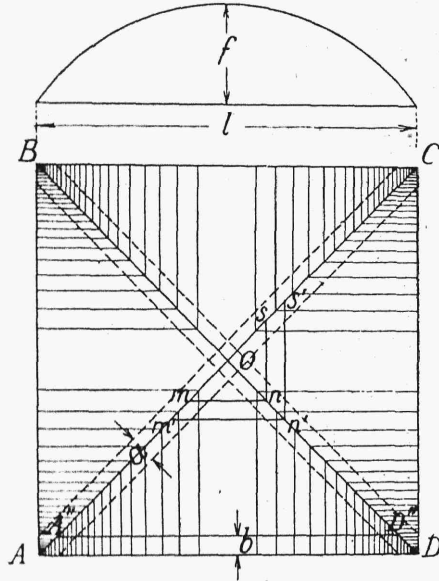
Żebra AC i BD znajdują się, poza ich obciążeniem bezpośrednim, jeszcze pod działaniem zarówno pionowych, jak i poziomych, parć ze strony bocznych łuków. W miejscu, w którym zbiegają się dwa łuki $mnn'm'$ i $mss'm'$, parcia ich na żebro dodają się do siebie, dając wypadkową, która działa w płaszczyźnie symetrii łuku żebrowego. Wyznaczywszy podobne wypadkowe dla wszystkich łuków bocznych na podstawie obliczenia tych łuków, możemy wykonać obliczenie żebra.

W obliczeniu zastępujemy nieskończenie małą szerokość c łuków $mnn'm'$ przez małą wielkość skończoną. Obliczenie zarówno żebra, jak i łuków $mnn'm'$, odbywać się może na podstawie jednego ze sposobów, omówionych w rodz. XIII.

W przedstawionym schemacie obliczenia przyjmujemy, iż żebro nie odkształca się. Gdybyśmy jednak chcieli uwzględnić jego odkształcenie w płaszczyźnie pionowej, musielibyśmy powyższy sposób obliczenia uważać

za pierwsze przybliżenie, następnie zaś musielibyśmy poprawić obliczenie parcia łuków bocznych, uwzględniając sprężyste osiadanie żeber.

W sklepieniach krzyżowych (rys. 483) łuki żebrowe podtrzymują nie-skończenie wąskie łuki $mn'm'$. Wyznaczenie grubości sklepienia może być wykonane na podstawie obliczenia łuku $AA''D''D$, który ze wszystkich łuków $mn'm'$ ma rozpiętość największą i który rozpatrujemy, jako sklepienie cylindryczne.

Rys. 483.

Wypadkowe parcia łuków $mn'm'$ na łuki żebrowe działają w razie symetrii sklepienia i jego obciążenia, w płaszczyźnie symetrii żebra, wobec czego to ostatnie znajduje się tu w takich samych warunkach, jak w sklepieniu klasztorne, i tak samo może być obliczone.

O ile żebro sklepienia klasztorne lub krzyżowe nie jest wyraźnie zaznaczone, to, ponieważ parcie poziome łuków $mn'm'$ nie może być w żadnym razie skierowane w próżnię (*poussée au vide*), musi więc, jako żebro, pracować pewne pasmo sklepienia, przylegające do płaszczyzn AC lub BD , jednak określenie szerokości a takiego pasma jest bardzo trudne.